

folk/ed. 2021; 27(2): 455-470
DOI: 10.22559/folklor.1408

Araştırma makalesi/Research article

Yaban Domuzu (Varāha) Mitinin Hint Mitolojisindeki Yeri Üzerine Bir Değerlendirme

An Assessment of the Place of the Wild Boar (Varāha) Myth in Indian Mythology

Yalçın Kayalı*
İlgaz Hakman**

Öz

Varāha, Hindu Tanrısı Vishnu'nun bir bedenlenmesi (avatāra) olarak bilinmektedir. Mitsel geleneğe "Domuz" olarak bilinen bu Hindu mitinin adını taşıyan *Varāha Purāṇa*'nın, günümüze ulaşan versiyonu, bağımsız dört farklı bölümden meydana gelmektedir. *Nārādīya Purāṇa*'ya göre ise *Varāha Purāṇa* aslında Pūrva ve Uttara olmak üzere iki kitaptan (bhāga) oluşmaktadır. Uttara-bhāga adlandırılan bölümü ise günümüze ulaşmamıştır. Edebiyat tarihçileri, Purāṇa koleksiyonunu oluşturan diğer metinlerle karşılaştırdığında *Varāha Purāṇa*'nın nispeten geç dönem eseri olduğu görüşünü paylaşır. Hindu inanırları için *Varāha Purāṇa* daha ziyade bir kılavuz; genellikle de Vishnu-tapınrıları geleneğine ait olarak nitelendirilen bir kutsal kitaptır. Hindistan'ın özellikle de Doğu Mālva'daki bazı teriyomorfik (hayvan formunda olan) tarikatlarının, domuz şeklindeki bu tanrıya tapındıkları

Geliş tarihi (Received): 22.09.2020 – Kabul tarihi (Accepted): 02.04.2021

* Doç. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Hindoloji Anabilim Dalı. ykayali@ankara.edu.tr. ORCID 0000-0002-4917-3530

** Doktora Öğrencisi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doğu Dilleri ve Edebiyatları Hindoloji Anabilim Dalı. ilgaz.h@gmail.com. ORCID 0000-0001-7217-7997

bilinmektedir. Yaklaşık dördüncü yüzyılda ilgili domuz kültü, Vishṇu inancındaki Varāha bedenlenmesiyle (avatāra) ilişkilendirilmiştir. Bu çalışmayla Hint-Avrupa kültüründe önemli bir yer tutan yaban domuzu mitinin, uygarlık tarihindeki kültürel yansımalarının Varāha geleneği üzerinden Hint Mitolojisi içerisinde epik dönem kaynaklarından birisi olarak anılan ve Purāna külliyyatının *Varāha Purāna* adlı eserine adını veren Varāha (Domuz) mitinin özellikleri aktarılmaya çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: *Hint kültürü, Hint mitolojisi, purāna edebiyatı, Varāha Purāna, varāha miti*

Abstract

Varāha is known as an incarnation of the Hindu God Vishṇu (avatāra). The present-day version of *Varāha Purāna*, which was created in the name of this Hindu myth known as the Pig in the mythical tradition, is divided into four independent sections. According to *Nāradya Purāna*, *Varāha Purāna* consists of two books (bhāga) which are Pūrva and Uttara. However, Uttara-bhāga has not survived. Literary historians share the view that *Varāha Purāna* is relatively a late work, compared to other texts that makes up the Purāna collection. Varāha Purāna is more of a guide for Hindu believers; it usually belongs to the Vishṇu-worshippers tradition. It is known that some theriomorphic (in animal form) sects of India, especially in Eastern Mālwā, worships this pig-shaped god. In about the fourth century, the cult of pig was associated with the Varāha embodiment (avatāra) in the Vishṇu belief. With this study, the characteristics of the Varāha (Pig) myth, which is named as one of the epic period sources in Indian Mythology and named after the work named Varāha Purāna of the Purāna corpus, are tried to convey the cultural reflections of the wild boar myth, which has an important place in Indo-European culture, in the history of civilization.

Keywords: *Indian culture, Indian mythology, purāna literature, Varāha Purāna, myth of varāha*

Extended summary

The characteristics of Varāha (Pig) myth which is known as one of the sources of ancient Indian Mythology and that gives its name to the *Varāha Purāna* of the Purāna collection will be tried to be explained. Varāha is known as an incarnation of the Hindu God Vishṇu (avatāra). The present-day version of *Varāha Purāna*, which was created in the name of this Hindu myth known as the Pig in the mythical tradition, is divided into four independent sections: (1) 1-112 chapters, (2) 113-192 chapters, (3) 193-212 chapters and (4) 213 to the end. Each of these four chapters, which general structure is different, was probably created in different ages and by other authors. In the text of *Varāha Purāna*, many sacred places are mentioned. Considering that all of these exists in North India, it is thought that the first three chapters were written in North India; but the sacred places mentioned in the fourth chapter are located in Nepal. For this reason, researchers argue that

the relevant section was created in Nepal. According to *Nārādīya Purāṇa*, *Varāha Purāṇa* consists of two books (bhāga) which are Pūrva and Uttara. Uttara-bhāga has not survived. However, its name is mentioned in chapter 217. Literary historians share the view that *Varāha Purāṇa* is relatively a late work, compared to other texts that makes up the Purāṇa collection. *Varāha Purāṇa* is more of a guide for Hindu believers; it usually belongs to the Vishṇu-worshippers tradition. According to the explanations in the other Purāṇas (*Agni*, *Skanda* and *Matsya Purāṇa*), *Varāha Purāṇa* is transmitted by Vishṇu and connected with Mānava Kalpa. However, in the *Varāha Purāṇa* that has survived today, the Pig embodiment itself is the narrator and Mānava Kalpa is not mentioned. The wild boar myth depicted in the legend found in Purāṇa, on the other hand, has a much older date. In addition, it is a myth that takes place not only in the Indian subcontinent, but also in the cultures of many Indo-European peoples thanks to the wide geography they live in. The first examples of wild boar depictions; It is located on the temple reliefs in Göbekli Tepe, the oldest known settlement on the migration routes of Indo-European societies. Later, depictions are seen in different cultures such as Greek, Celtic and Scandinavian mythologies. Generally, the wild boar is depicted as a symbol of power and majesty in narratives. In addition, some societies in Europe and Asia Minor saw killing wild boars as a sign of courage. On the other in the Indian mythology of the Varāha myth, it was first in the Vedic period like the storm-god Rudra's, originated from an ancient cosmogonic or fertility legend (RV., I.114,5). In the SBr., XIV.1.2,11 Pig Emūṣa raises the world goddess out of ancient waters with his mighty fangs. Water was poured from the edges to purify the great sages; and as they flowed through the fingernails into the lower worlds, the munis took shelter among the pig hairs (VP., I.4). It is known that some theriomorphic (in animal form) sects of India, especially in Eastern Mālwā, worships this pig-shaped god. In about the fourth century, the cult of pig was associated with the Varāha embodiment (avatāra) in the Vishnu belief. In the epic period, the wild boar myth has gained its latest form in Indian culture with the depiction of Varāha, first mentioned in the *Rāmāyaṇa* Epic. Then, with the narration of the legend briefly quoted in the other great Indian epic *Mahābhārata*, the wild boar was no longer symbolic and gained a concrete existence. Varāha has emerged as an embodiment of God Vishṇu, one of the most important god trilogy of the Epic period. With the belief of Vaishṇavism that increased during the epic period, the Vishṇu temple flourished. For this reason, the legend of Varāha took place in many Epic period works. The foundations of this new legend were later conveyed in larger narratives in various Purāṇik works. One of these works is *Varāha Purāṇa*, which takes its name from the wild boar itself. With the belief of uniqueness prevailing in the work, Vishṇu is shown as the fundamental God Nārāyaṇa himself. According to this view, Varāha, the wild boar, also came into being from Nārāyaṇa like everything else as an embodiment of Vishṇu. This belief, which gained popularity in the Indian subcontinent, added a more divine feature to the Varāha myth than the physical strength of the wild boar. Within the scope of our study, this development of the wild boar myth in the culture of the Indian subcontinent was examined in line with the translations made from the mentioned works.

Giriş

Bu çalışmayla dünya kültür mirası içerisinde önemli bir yer tutan yaban domuzu mitinin, diğer Hint-Avrupa halklarının kültüründeki yeri tespit edilerek Hint alt kıtası içerisinde görülen farklılıklarına değinilmek istenmiştir. Aynı şekilde Hint kültürü içerisindeki yansımalarının mitolojik kronoloji içerisindeki görünümleri hakkında detaylı bir kritik yapmaya çalışılmıştır. Özellikle Halkbilim, Mitoloji, Karşılaştırmalı Edebiyat gibi sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında edebiyat ve mitoloji alt bilim dalında çalışan araştırmacılara Hint perspektifinden değerlendirmelerimizi paylaşmak amaçlanmıştır.

Çalışmanın konusu, dünyada birçok mitolojide görülebilen ve Hint Mitolojisi içerisinde de önemli bir yere sahip olan Varāha (yaban domuzu) miti ile ilgilidir. Sanskrit dili kökenli *varāha* kelimesi domuz, yaban domuzu anlamlarına sahiptir (Monier-Williams, 2008: 923). Hint mitolojisi içerisinde Varāha, Hindu tanrısı Vishṇu'nun bedenlenmesi olarak görünmektedir. Vishṇu, diğer iki üyesi Brahmā ve Şiva olan Hindu tanrı üçlemesinin (trimūrti) içerisinde yer alır (Kaya, 2003: 204). Epik Dönem kaynaklarından birisi olarak anılan ve Purāna külliyyatının içerisinde yer alan *Varāha Purāna*, ismini yaban domuzu bedenlenmesinden almaktadır. Ancak domuz mitinin tarihi, Purāna'nın yazıldığı dönemden yüzlerce hatta binlerce yıl öncesine dayanmaktadır. Yaban domuzu yaşamını sürdürdüğü geniş coğrafyada tarih boyunca birçok Hint-Avrupa halkları tarafından besin olarak tüketilen bir hayvan olma özelliği göstermektedir. Besin kaynağı olmasının yanı sıra zaman içerisinde güçlü yapısı sebebiyle de toplumların kültür anlatıları içerisinde de kendisine farklı konumlar edinmiştir. Çalışma kapsamında ilgili anlatılara değinilerek Hint-Avrupa toplumlarının sahip olduğu yaban domuzu inancı incelenmeye çalışılmıştır.

1. Dünya mitolojilerinde yaban domuzu miti

Yaban domuzu yaşadığı coğrafya sebebiyle günümüzden binlerce yıl öncesinden beri birçok farklı Hint-Avrupa toplumunun kültürel belleğinde var olmuş bir hayvandır. Yaklaşık 11.600 yıl öncesinde Göbekli Tepe'de inşa edilmiş tapınak sütunlarının kabartmaları arasında bile yaban domuzu tasvirleri yer almaktadır (Scham, 2008: 22-27). Yaşadığı bölgelerde yaban domuzu, avcılıkla uğraşan birçok toplum için önemli bir av hayvanı olmuştur. Bu sebepten Hint-Avrupa halklarının mitolojileri ve efsaneleri içerisinde genellikle savaşılan canlılar olarak yer bulmuşlardır.

Özellikle Avrupa ve Küçük Asya'da yaban domuzu öldürmek cesaret ve gücün kanıtı olarak sayılmaktadır. Örneğin Yunan mitolojisi içerisinde Antik Yunan efsanesi olan Herakles'in On İki Görevi'nde Agros kralı Eurystheus tarafından yarı tanrı Herakles'e verilen dördüncü görev, yaban domuzu Erymanthian'ı yakalamasıdır. Aynı şekilde Atinalıların ünlü kralı Theseus dışı yaban domuzu Pheae'yi katletmiştir (Mallory and Adams, 1997: 426).

Savaşçı bir hayvan olarak yaban domuzu İskandinav, Cermen ve Anglo-Sakson kültürlerinde de güç sağlaması adına tasvirleri sıklıkla kask, kalkan ve kılıçlara kazanmıştır. Bunların en ünlülerinden biri İskandinav mitolojisi içerisinde yer alan altın kıllara sahip yaban

domuzu Gullinbursti'ye aittir. 13. yüzyılda İzlanda'da yazılmış olan İskandinav mitolojisinin en temel kaynağı sayılan Prose Edda'ya göre efsane fırtına ve yıldırım tanrısı Thor'un karısının saçlarının kesen Loki'ye kızmasıyla başlar. Loki, altından yapılmış bir başlığa sahip olduğuna dair yemin eder. Başlığı yapan cüceler aynı zamanda Odin için yüzük Draupnir'i, Thor'a ünlü çekici Mjöllnir'i ve son olarak Freyr için de altın kıllara sahip yaban domuzu Gullinbursti'yi yaratırlar;

“Sindri ocağa bir yaban domuzu derisi koydu ve Brokkr'a işi bitene kadar körüklemeyi bırakmamasını emretti. Ancak Sindri işe koyulduğunda diğer cüce ocağı körüklemeye devam ederken tam eli üzerine bir sinek konarak ısırıldı: yine de altın kıllardan oluşan yaban domuzu derisi ocaktan çıkana kadar aynı şekilde körüklemeye devam etti. Sonrasında Brokkr armağanı Gullinbursti'yi, Freyr'e verdi. Havada ve suda herhangi bir attan daha hızlı koşabileceğini ve kıllarının ışıltıları gibi yeterince parlak olmayan karanlık bölgelere gittiğinde bile asla kararmayacağını söyledi” (Sturluson, 1995: 96-97).

Bu efsanenin yanı sıra, barış ve refah tanrısı Freyr'ın ikiz kız kardeşi ve doğurganlığın sembolü olarak tasvir edilen Freyja'nın da Hildisvíni adında bir yaban domuzuna bindiği betimlemeler mevcuttur. (Davidson, 1998: 64). Bir diğer örnek de Kelt tanrısı Moccus'un, eski madeni paralar üzerinde yaban domuzu formunda kabartmalarla tasvir edilmesidir. MacCulloch, yaban domuzunun Kelt kültüründe dinî ve mitolojik önemini ifade etmiştir;

“Domuz tanrı Moccus kültürüne bir referans olarak bir tapınak hazinesi örneğinde üç boynuzlu bir yaban domuzuna rastlanır. Bunun yanı sıra bir başka sunakta belki de doğurganlığın sembolü olan bronz bir tanrıça figürünün yaban domuzu üzerine oturmuş bir tasviri görülmektedir” (MacCulloch, 1911: 221).

Güçlü yaban domuzunun taşıdığı tanrıça tasvirinin Hint-Avrupa toplumlarında farklı birçok şekilde görülebildiğini söylemek mümkündür. Yukarıda farklı mitolojilerde örneği görüldüğü üzere yaban domuzları tasvirlerinde çoğunlukla ihtişamlı ve heybetli betimlemeler, ön plandadır. Sonuç olarak, Hindistan'dan Avrupa'nın kuzey bölgelerine kadar uzanan geniş bir arazide yaşayan yaban domuzlarının, ortak bir anlatı geçmişine sahip olduğu düşünülebileceği gibi Hint-Avrupa halkları arasında yalnızca besin olarak değil kültürel olarak da önemli bir yere sahip olduğunu söylemek doğru olur. Çalışmanın devamında yaban domuzu mitinin, Hint alt kıtasında yaşayan halkların kültürü içerisindeki konumu incelenecektir.

2. Vedik dönemde Varāha miti

Varāha mitinin kökeni ilk olarak Hindistan'ın en eski kutsal kayıtları olarak sayılan Veda metinlerinde görülmektedir. Hint-Avrupa dil ailesinin en eski dillerinden biri olan Sanskrit diliyle yazılmış bu metinler, yaklaşık olarak MÖ 1500'lü yıllarda alt kıtaya gelen Āryan kavimlerinden sonra oluşturulmaya başlanmıştır.

Alt kıtaya gerçekleşen Āryan göçlerinin öncesine bakıldığında yerli halkın inançlarına dair bilgiler yok denecek kadar azdır. 1963-1964 yılları arasında Mizapur bölgesindeki kaya resimleri üzerinde yapılan çalışmada Mezolitik çağa ait avlanma tasvirlerde gergedan, bizon,

yaban domuzu ve benzeri vahşi büyük hayvanların gruplar halinde mızrak ve zıpkınlarla avlandığı görülmektedir (Schug and Walimbe, 2016: 95). Aynı şekilde yaklaşık olarak MÖ 2300 yılları arasında kurulduğu düşünülen İndus Medeniyeti halklarının et ihtiyacını temelde sığırdan karşıladığı düşünülür ancak antilop, yaban domuzu gibi vahşi hayvanları da avladıkları bilinmektedir (Fuller, 2002: 247-364). Görüldüğü gibi bu araştırmalar o dönemde Hindistan'da yaşayan yerli halkın beslenme alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler verse de yaban domuzu inancına dair hiçbir kanıt sunmamaktadır.

Bunun yanı sıra kimi araştırmacılara göre Veda metinlerinin bazı ilahilerinin, MÖ 3000 ila 2500 yıllık bir tarihlendirmesi olabilmektedir (Winternitz, 1927: 290). Ancak bu görüş göz önüne alındığında bile yaban domuzu mitinin, Hint alt kıtası içerisinde Āryan toplumlarından çok öncesinde var olduğuna dair yeterli bir kanıt olmamaktadır. Bu sebepten inancıya dair ilk izlerin, günümüze kadar ulaşmış Veda metinlerinden yola çıkılarak Āryan sonrası döneme ait olduğu kabul edilebilir.

Macdonell, Varāha efsanesinin kökenini Ṛgveda'nın iki dizisine kadar takip eder. Efsaneye göre Tanrı Indra tarafından desteklenen Vishṇu, Emusha'dan (yaban domuzu) yüz kadar bizon çalar. Sonrasında öfkelenen yaban domuzu Indra tarafından dağın ötesinden vurularak öldürülür (Macdonell, 1897: 41). Aynı efsanenin bir başka versiyonu daha sonrasında Siyah Yacur Veda içerisinde bulunan Taittirīya Saṃhitā'da da yer almaktadır. Bununla birlikte yine aynı metinde Vishṇu'nun bedenlenmesi Varāha'nın, Tanrıça Pṛthivī'yi suların yükseltmesi efsanesinin benzeri bir yaratılış efsanesi de şu şekilde aktarılmıştır;

अपो वा अग्रे सलिलम् आसीत्। तस्मिन् प्रजापतिर् वायुर् भुवाजरत्। स इमाम्
अपस्यत्। ताम् वराहो भूत्वाहरत्। ताम् विश्वकर्मा भूत्वावी। साप्रथत। सा पृथिवी
अभवत्। तत् पृथिव्यै पृथिवित्वम्। तस्याम् अस्त्राम्यत् प्रजापतिः। स सदेवान्
असृजत वसून् रुद्रान् आदित्यान्। (Taittirīya Saṃhitā, 7.1.5)²

Vedik döneme ait bu yaratılış efsanesi içerisinde görülebileceği gibi bu dönemde yaban domuzu bedenlenmesi Pracāpati'ye aittir. Pracāpati, Vedik dönemin yaratıcı tanrısı olarak Vedalar içerisinde birçok defa görülmektedir. Bu sebepten dünyanın suların yükseltilişinin bu dönem içerisinde Pracāpati'ye atfedilmesi hiç de şaşırtıcı değildir.

Brockington'a göre Vedik dönem içerisinde iki yaban domuzu miti bulunmaktadır. İlki yukarıdaki gibi Pracāpati'nin Varāha bedenlenmesini alıp Tanrıça Pṛthivī'yi suların altından çıkartarak yaratılışı gerçekleştirdiği mittir. Diğeri de Tanrı Indra ve Tanrı Vishṇu'yla savaştan vahşi yaban domuzu Emusha'dır. Daha sonrasında Śatapatha Brāhmaṇa'da bu iki mit birleştirilerek yaban domuzu Emusha, Pracāpati'nin bedenlenmesi hâline gelmiştir (Brockington, 1998: 280). Ancak Brockington'un bu görüşünün aksine klasik Varāha efsanesinin en eski versiyonlarının bulunduğu Taittirīya Saṃhitā ve Śatapatha Brāhmaṇa metinlerinin yazıldığı tarihler tam olarak saptanamamaktadır. Bu sebepten Vedik dönem

içerisinde iki yaban domuzunun da aynı olduğunu görüşünü destekleyecek yeterli kanıt bulunmamaktadır.

İki efsanede de yer alan yaban domuzunun aynı olduğu söylenemese de benzer özellikler taşıdıkları aşikârdır. Efsanelerden birinde tanrılarla dövüşebilirken, diğer efsaneye bakıldığında bir başka tanrının bedenlenmesidir. Bu doğrultuda Vedik dönemde görülen ilk anlatılarda bile yaban domuzunun güç, kuvvet ve iktidarla sembolize edildiği aşikârdır.

3. Epik dönemde Varāha miti

Hint mitolojisinde epik döneme gelindiğinde Vedik metinlerde yer alan ilahilerin yerini büyük kahramanlık anlatıları almıştır. Vedik ilahilerdeki kurban törenleri, ritüelleri veya tapınma uygulamaları arasında kimi zaman kısaca bahsi geçen epik anlatılar bu döneme gelindiğinde ön plana çıkmıştır (Winternitz, 1927: 311). Bunun temel sebebi, epik dönem içerisinde Brahman sınıfının üstünlüğünün azalmasıyla kutsal anlatıların halk arasında daha yaygınlaşmaya başlanması olarak görülebilir.

Bu dönemin en göze çarpan eserleri, Hindistan’da yazılmış en önemli anlatılar olan iki büyük Hint destanıdır. Destanlardan ilki Tanrı Vishṇu’nun bedenlenmelerinden biri olan Rāma’nın maceralarını anlatan *Rāmāyaṇa*’dır. Destan, “Kāvya” adı verilen “süslü şiirsel anlatım tarzının” ilki olarak ve yazarı sayılan Valmīki de bu yazım tarzının ilk ustası, yani “Ādi Kavi” olarak sayılmaktadır (Kaya, 2002: 11). Destanın tam olarak yazım tarihi belli değildir ancak epik anlatıların ön plana çıkmaya başladığı dönemde yazılmaya başlayarak milattan sonraya kadar yazımına devam edildiği düşünülmektedir. Yedi kitaptan oluşan destanın içerisinde Rāma ve Lanka adasının ifrit kralı Rāvaṇa’nın büyük savaşı anlatılmaktadır.

Rāmāyaṇa Destanı’nın bu çalışma açısından önemi, Varāha bedenlenmesinin Tanrı Vishṇu’ya ait olduğunu belirten ilk eser olmasıdır. Yaban domuzuna ait anlatı ilk olarak destanın ikinci kitabı olan Ayodhya Kāṇḍa içerisinde görülür. Destan içerisinde Ayodhya kralı Daśaratha’nın oğlu olan Rāma, üvey annesinin oyunları sonucu saraydan ayrılmak zorunda kalır. Onun bu ayrılışı konusunda saray ermişleri arasında geçen tartışmada ermiş Vaśiṣṭha, Vedik anlatılardan bahsederek Dharma doğrultusunda Rāma’ya yol göstermiştir. Bahsi geçen bu anlatılar içerisinde yaratılış efsanesi de aşağıdaki gibi aktarılmıştır;

“Başlangıçta evrenin tamamı suydü; sulardan Pṛthivī oluştu. Sonrasında diğer göksel varlıklarla birlikte Brahmā kendini yarattı. Yaban domuzu formuna girdi; dünyayı sulardan yükseltti” (*Rāmāyaṇa*, Ayodhya Kāṇḍa, böl. CX: 481).

Rāmāyaṇa içerisinde yer alan bu tasvire bakıldığında, Vedik döneme ait Taittirīya Saṃhitā’da Pracāpati’ye atfedilen yaratılış efsanesiyle neredeyse birebir benzerliğe sahip olduğu görülebilir. Bu doğrultuda Pracāpati yerine yaratıcı tanrı olarak Brahmā’nın isminin kullanılması dışında iki eserin de aynı efsaneden bahsettiğini söylemek mümkündür. Aynı şekilde Hindu mitolojisi külliyatında birçok Purāṇa’da Brahmā’nın isimlerinden birinin “yaratıkların efendisi” anlamına gelen Pracāpati olduğu da bilinmektedir (Gonda, 1969: 212-226). Bütün bunlara bakıldığında epik dönem içerisinde Brahmā’nın yaratıcı tanrı

rolünü üstlenmesiyle birlikte iki anlatının da aynı efsaneye ait olduğuna dair hiçbir şüphe kalmamaktadır. *Rāmāyaṇa Destanı*, Vedik dönem içerisinde görülen yaban domuzu mitinin epik dönem içerisinde de bir yere sahip olarak devam ettiğini gösterir.

Destanın ilerleyen bölümlerinde yaban domuzu bedenlenmesi bir başka tanrıya daha atfedilir. *Rāmāyaṇa Destanı*'nın altıncı kitabı olan Yuddha Kāṇḍa içerisinde Brahmā, Rāma'ya tanrısal kimliğini açıklamak adına Vishṇu'yu şu sözlerle övmüştür;

“Hakiki sözlerimi duyuyor musun? Senin kahramanlıkların gerçek olandır. Ey Tanrım, büyük ve gösterişli olan, gürz ve disk tutan Nārāyaṇa sen tek dişli bir yaban domuzu formunu alansın. Sen geçmişi, bugünü ve geleceği fethedensin. Sen sona ermeyen ve sonu olmayansın...” (Rāmāyaṇa, Yuddha Kāṇḍa, böl. CXIX: 1510).

Destanın yazıldığı döneme bakıldığında erken dönem Vaishṇavizm inancına ait bir eser olan *Varāha Purāṇa*'da olduğu gibi, mezhebin baş tanrısı Nārāyaṇa'nın ismini görmek hiç de şaşırtıcı olmamaktadır. Vishṇuit bir eser olan *Rāmāyaṇa Destanı*'nda Vishṇu'nun, Nārāyaṇa'nın bizzat kendisi olması sebebiyle Vaishṇavizm'e ait teklik öğretisi doğrultusunda yaban domuzu formunun da diğer her şey gibi ona ait olduğunu söylemek mümkündür.

Vishṇu'nun yaban domuzu bedenlenmesi başka bir Vishṇuit eser olan *Mahābhārata Destanı*'nin içerisinde de görülür. Destanın yazımı *Rāmāyaṇa Destanı*'nda da olduğu gibi, destan içerisinde bir karakter olarak yer alan Vyāsa'ya atfedilmektedir. Tam olarak başlangıç ve bitiş tarihleri bilinmemekle birlikte *Rāmāyaṇa Destanı*'ndan çok daha erken bir tarihte yazımına başlanarak, çok daha geç bir tarihte tamamlandığı düşünülmektedir (Winternitz, 1927: 321). Yaban domuzu mitinin yer aldığı efsane, *Mahābhārata Destanı*'nda farklı bir biçimde görülür. Pāṇḍuların en büyüğü Yudhiṣṭhira'nın, Vishṇu'nun nasıl yaban domuzu formunda Dünya'yı kaldırdığını sormasıyla Lomasa'nın aktardığı aşağıdaki efsane anlatılır;

“Ey oğlum, nüfus artışı bu denli korkunç bir hâl aldığında Dünya aşırı yük altında kaldı ve yüz yocana⁴ kadar sulara battı... Sıkıntı içerisindeki Dünya, tanrıların ileri geleni Nārāyaṇa'nın korumasını istedi. Dünya dedi ki; “Ey altı niteliğin sahibi, senin iyiliğinle ben uzun süre boyunca konumumu koruyabilmişim. Ancak yükün üstesinden gelemiyorum. Ey tapılası olan, sana yaraşan bu yükümü hafifletmektir. Senin korumanı istiyorum.” Onun bu sözlerini duyan Ebedî Tanrı, altı niteliğin sahibi şu sözleri nazikçe dedi ki; “Ey dertli Dünya, tüm hazinelerin taşıyıcısı korkmana gerek yok.” Böylece küpeleri için dağlara sahip olan Dünya'yı görevinden azlettikten sonra, aniden tek dişli sahip ve aşırı görkemli bir yaban domuzuna dönüştü. Parlayan kırmızı gözleriyle dehşet saçarak ve çarpıcı parlıtısından dumanlar yayarak o alan büyüklüğü kadar şişmeye başladı. Ey kahraman, daha sonra tek parlak dişle Dünya'yı tutarak onu yüz yocana kadar kaldırdı” (Mahābhārata, Kitap 3, Varna Parva, Bölüm CXLI: 293).

Görüldüğü gibi *Mahābhārata Destanı* içerisinde yer alan bu efsane daha önce anlatılan yaban domuzunun Dünya'yı kaldırma mitlerinden büyük farklılıklara sahiptir. Anlatıya bakıldığında bahsi geçen olayın, Vedik dönemde ve sonrasındaki dönemde de *Rāmāyaṇa*

gibi çeşitli kaynaklarda yer alan yaratılış efsanesinden uzunca bir süre sonrasına ait olduğu söylenebilir. Efsanenin anlatıcısı ustaca, Dünya'nın yeniden sular altına batmasını kullanarak hem Tanrı Vishṇu'ya onu kurtarmanın yüce vasfını atamış hem de bunu yaparken önceki öğretilere ters düşmekten kaçınmıştır.

Epik döneme ait olan bu Varāha efsanesinin, Vedik dönemde yazılmış olan mitten etkilendiğini söylemek elbette yanlış olmayacaktır. Ancak yazıldığı dönem içerisinde kendisine ait yeni birçok öge barındırarak yaratılış mitinden çok daha farklı bir hâle gelmiştir. Bu dönem içerisinde efsanenin temel konusu Dünya'nın yaratılışı değil, onun sulara yeniden battıktan sonra nasıl kurtarıldığıdır. *Rāmāyaṇa* ve *Mahābhārata* destanlarında ilk izleri görülen efsaneye dair daha detaylı bilgilere Purāṇa külliyyatı içerisinde yer alan anlatılarda ulaşılabilir.

Purāṇa Edebiyatı, Epik dönem içerisinde gelişmiştir. Vishṇu, Şiva, Brahmā vb. daha birçok tanrı hakkındaki efsaneleri konu alan bu birikim Hint kültürü içerisinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Bu dönem içerisinde Vishṇu'nun bir bedenlenmesi olan Varāha formuna ait efsaneler de farklı anlatılarla birçok Purāṇa içerisinde anlatılmaktadır. Bunlardan biri olan *Bhāgavata Purāṇa*'nın bir bölümünde, Varāha efsanesinin Tanrı Vishṇu'yla olan bağı, başlangıcı ve sonu olmak üzere tamamıyla aktarılmıştır.

Bhāgavata Purāṇa'nın üçüncü kısmının içerisinde yer alan efsane, Vishṇu'nun yaban domuzu formunu almasından çok daha öncesinde Vaikuṅṭha'nın kapı bekçileri Caya ve Vicaya'nın hikâyesiyle başlamaktadır. Anlatılana göre bir gün Brahmā'nın dört oğlu Kumāralar, göksel varlıkların ikamet ettiği Vishṇu'nun diyarı olan Vaikuṅṭha'ya girmek isterler. Ancak diyarın kapı bekçileri olan Caya ve Vicaya, dört küçük oğlanı tanımaz ve onların içeriye girmesine izin vermezler. Bu duruma sinirlenen oğlanların en büyüğü Sanaka, kapı bekçilerini ölümlü olarak dünyada doğmakla lanetler. Caya ve Vicaya üç defa dünyada ölümlü olarak yeniden doğar ve Tanrı Vishṇu'nun bedenlenmeleriyle savaşır. Ölümlü hayatları sırasıyla Hirāṇyākṣa ve Hirāṇyakaṣipu, Rāvaṇa ve Kumbhakarna, Şiṣupāla ve Dantavakra olarak isimlendirilir. Bu üç hayatta da Vishṇu tarafından yenilgiye uğratarak ölmeleri sonucunda son bir hayat daha yaşarlar. Cāgai ve Mādhāi olarak isimlendirildikleri bu hayatlarında en üst kasttan bir aileye mensup olarak doğan Brahman kardeşler sonunda yeniden göksel varlıklar arasına geçerek formlarında geri dönerler.

Caya'nın ilk bedenlenmesi olan Hirāṇyākṣa, makalemizin konusu olan Vishṇu'nun yaban domuzu formundaki Varāha bedenlenmesiyle büyük savaş sonucu ölür. *Bhāgavata Purāṇa*'da yer alan Varāha efsanesi, dünyanın ağırlığa daha fazla dayanamayarak sular altına gömülmesiyle başlar. Dünya sular altında kaldıktan sonra ilk insan Manu soyunun devamlılığını sağlamak için bir yere ihtiyaç duyar. Brahmā'ya kendisini adayarak soyunun devamlılığı için ondan yardım isteyişi ve bunun sonucunda Varāha bedenlenmesinin ortaya çıkışı Purāṇa içerisinde aşağıdaki gibi aktarılmaktadır;

“Manu dedi ki;

Ey günahların yok edicisi ve bağışlayanı, ben senin emirlerine bağlı kalacağım. Ancak benim ve neslimin üzerinde yaşaması için bana bir yer ver. Tüm canlıların barınağı olan dünya, koca okyanusta sulara gömüldü. Ey Tanrım, dünyanın okyanustan çıkması için yardım et.

Maitreya dedi ki;

Dünyanın sular altında kaldığını gören Tanrı Brahmā, uzun süre derin düşüncelere dalarak sordu;

Ben onu tekrar nasıl su yüzüne çıkarabilirim? Ben yaratma işi ile meşgulken, dünya sular içine çekilerek Rasātala'ya gömülmüş... Özünden varlık bulduğum Tanrı bunun benim için yapılmasına izin ver.

Ey günahsız olan, bu şekilde düşünürken bir başparmak büyüklüğünde bir yaban domuzu aniden onun burun deliğinden aşağı düştü.

Ey Bharata soyundan gelen Vidura, Tanrı Brahmā izlerken büyük bir mucize gerçekleşti. Gökyüzünde yavru domuz birden bir fil kadar kocaman oldu.

Bu esrarengiz domuzu gören Brāhmaṇlarla birlikte Marīçi, Kumāralar ve Svāyambhuva Manu tahminlerde bulunmaya başladılar;

Bu Yüce Tanrı'nın domuz biçiminde görünen formu mudur? Benim burnumdan çıkan ne büyük bir mucizedir bu! Önce o bir başparmağın ucu kadar göründü ve çok geçmeden kocaman oldu. Bu kendi gerçek biçimini gizleyerek benim aklımı çelmeye çalışan Yüce Tanrı Vishṇu'nun kendisi olabilir mi?" (*The Bhāgavata Purāṇa*, 1950: Skandha III, böl. 13: 292-293).

Bu anlatıyla birlikte Epik dönemde koruyucu tanrı Vishṇu'nun, Brahmā'dan daha ileri ilahi bir güce sahip olduğu görülür. Hatta Brahmā'nın da varlığının ondan geldiği ve ona ait olduğu iması da bu dönem içerisinde güçlenen Vaishṇavizm inancının izlerini taşımaktadır. Bu doğrultuda mitoloji içerisinde önemli bir yere sahip olan Varāha gibi bedenlenebilme özelliği de artık eserlerde Vishṇu'ya atfedilmiştir.

Efsanenin devamı Varāha, güçlü ve heybetli yaban domuzu bu sefer yalnızca dünyayı büyük dişleri arasında tutarak kaldırmakla kalmaz. Sanaka'nın lanetinden sonra ölümlü olarak ilk hayatını yaşayan Caya'yla, yani dünyanın sulardan yükseltilmesini istemeyen Hiranyākṣa'yla savaşı. Vishṇu'nun dünyayı yükselteceğini öğrendikten sonra sulara dalarak Varāha'yla karşılaşmıştır. Sonrasında Varāha ve Hiranyākṣa arasında büyük bir savaş gerçekleşir. Bu savaşın sonucunda Varāha galip gelir. Yaban domuzu bedenlenmesinde Tanrı Vishṇu, dünyayı suların üzerine yükselterek kurtarır ve efsane bu şekilde tamamlanır. Hemen sonrasında zafer kazanmış güçlü Varāha övülerek adına dualar edilir;

“Sudarṣan Çakra gibi öfkesi şiddetli olan Varāha suyun dibinde bir ifrit (Daitya) gördü. Bu ifrit karşı konulamaz güçlükteki topuzuyla ona saldırıp onu engellemek istedi. Yaban domuzu, aslanın bir fili öldürmesi gibi onu kolayca öldürdü. İfritin pıhtılaşmış kanı kırmızı çamur gibi yanaklarına bulaştı ve bu görüntüsüyle dünyayı tutan Varāha koca bir file benziyordu. Ey Vidura, bir tamāla ağacı gibi kara olan Varāha, beyaz dişleriyle dünyayı suyun üzerine çıkardığında o dişlerinde lotus taşıyan bir file benziyordu. Brahmā ve diğerler göksel varlıklar onu tanıyarak ellerini birleştirip ona Vedik Sūktalardan dualar ettiler” (*The Bhāgavata Purāṇa*, 1950 Skandha III, böl. 13: 294).

Dönem boyunca artan Vishṇu inancı bedenlenmelerine ait bu tarz farklı birçok efsaneye birlikte büyük bir popülerlik kazandı. Böylece diğer bedenlenmeler gibi Vishṇu'nun Varāha

formu da gittikçe artan bir öneme sahip oldu. Dönemin özelliği gereği epik anlatılarla yaban domuzunun gücü yalnızca sembol olarak kullanmakla kalınmayarak, varlığına somut gerçeklik katılan birçok anlatıya sahip olmuştur.

4. Varāha Purāṇa üzerine

Yazının bir önceki bölümünde bahsedildiği gibi epik dönemde Varāha efsanesi artık koruyucu Vishṇu'ya ait bir kahraman anlatısına dönüşmüştür. Artan Vishṇu inancına paralel olarak kazandığı önemle birlikte özellikle Purāṇa külliyyatı içerisinde fazlasıyla yer bulmuştur. Hatta farklı eserlerde kendisine ait bölümlerin yanı sıra Vishṇu'nun diğer birçok bedenlenmesi gibi adını yaban domuzu formundan alan *Varāha Purāṇa* da mevcuttur.

Varāha Purāṇa, Purāṇa koleksiyonu içerisinde nispeten geç dönem eserlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Wilson, *Varāha Purāṇa*'yı erken dönem Vaishṇavizm inancına ait bir eser olarak görerek “on ikinci yüzyılın başlarında, Rāmānuca çağında” (Wilson, 1840: XLV) oluşturulduğu yönünde bir tarihlendirmeye işaret etmektedir. Genel kanı eserin günümüze ulaşan bölümlerinin 10 ila 12. yüzyıl arasında yazıldığı görüşünü kabul eder. Ayrıca diğer Purāṇa metinlerindeki *Varāha Purāṇa* açıklamalarına bakıldığında, bu eserle bariz farklılıkların olduğu görülebilmektedir. *Matsya Purāṇa*'daki bahsi şu şekildedir;

“कल्पान्ते लैङ्गमित्युक्तं पुराणं ब्रह्मणा स्वयम्।

तदेकादशसाहस्रं फाल्गुन्यां यः प्रयच्छति।

तिलधेनुसमयुक्तं स याति शिवसाम्यताम्॥ ३८॥

महावराहस्य पुनर्माहात्म्यमधिकृत्य च।

विष्णुनाऽभिहितं क्षोण्यै तद्वाराहमिहोच्यते॥ ३९॥”(*Matsya Purāṇa*, 1971, böl. 53: 38-39)¹

Buna göre, *Varāha Purāṇa*'nın anlatıcısının Vishṇu'nun kendisi olduğu ve içerisinde Mānava Kalpa'dan bahsedildiği anlaşılmaktadır. Oysa günümüze ulaşan Purāṇa'da anlatıcı rolünü, Varāha'nın kendisi üstlenmektedir. Ayrıca *Nārada Purāṇa*'daki açıklamalara göre *Varāha Purāṇa* iki kısma ayrılmaktadır; *Pūrvabhāga* ve *Uttarabhāga*. *Pūrvabhāga*'nın içeriği mevcut *Varāha Purāṇa* nüshasıyla oldukça benzeşirken; Nārada'da tanımlanan *Uttarabhāga*, söz konusu nüshada yer almamaktadır (Rocher, 1986: 241). Buradan yola çıkarak zaman içerisinde *Uttarabhāga* bölümünün kaybolduğu varsayılmaktadır. *Nārada Purāṇa* veya diğer adıyla Nārādīya Purāṇa'ya göre *Uttarabhāga* bölümü şu şekilde tanımlanmaktadır;

“Pulastya ve Kuru kralı arasındaki diyalog sırasında birçok defa tüm kutsal merkezlerin yüceliğinden ayrıntılı olarak bahsedilmektedir... Pushkar şehrine ait kutsal Parvan anlatılır. Böylece *Varāha Purāṇa*, günahların zararlı olduğunu

söyler” (*The Nārada Purāṇa*, 1982, böl. 103: 13-14).

Aynı şekilde her ne kadar *Uttarabhāga*'nın kendisine ulaşılmasa da, içeriğine dair mevcut *Varāha Purāṇa* elyazmalarının 117. Bölümü'nde (*Varāha Purāṇa*, 1960, böl. 117: 1-3) birtakım bilgiler verilmektedir. Böylece *Varāha Purāṇa*'nın son bölümü olarak kabul edilen *Uttarabhāga*'nın kaybolduğu düşüncesi de desteklenmektedir.

Rajendra Chandra Hazra, günümüze ulaşan *Varāha Purāṇa* üzerinde yaptığı analizler sonucunda, özelliklerindeki açıkça farklılıklardan yola çıkarak eseri dört kısma ayırmıştır. Bu dört kısım genel karakteristiği ve anlatım tarzı olarak bakıldığında muhtemelen farklı çağlar içerisinde farklı kişiler tarafından oluşturulmuş yazınlardır (Hazra, 1940: 97).

İlk kısımda, yani 1-112 bölümleri arasında, Domuz bedenlenmesi ile Dünya arasında geçen konuşmalar yer almaktadır. Bu bölüm genel olarak Pāñçarātra mezhebinin öğretilerine değinmektedir. Pāñçarātra MÖ birinci binyılın sonlarında, Nārāyaṇa ve Vishṇu'nun avatāralarını temel tanrıları olarak kabul eden düşünceler etrafında gelişen Hinduizm'e ait dinî bir harekettir (Jones&Ryan, 2006: 321). Hareket sonrasında antik Bhāgavata öğretileriyle birleşerek Vaiṣṇavizm'in gelişimine katkıda bulunmuştur. *Varāha Purāṇa*'nın bu kısımda da en yüce tanrı olarak Nārāyaṇa sayılmaktadır. Açık bir biçimde Şiva, Brahmā ve Vishṇu'nun birbirlerinden farklı olmadıkları, hepsinin Nārāyaṇa (Vishṇu) olduğu söylenmektedir. Ayrıca Şiva ve Brahmā da dahil diğer bütün tanrıların ondan doğduğu belirtilmiştir (*The Varāha Purāṇa*, 1960, böl. 17: 23-25).

İkinci kısımda (113-192 bölümleri) Sūta, Sanatkumāra ve diğer ermişlere Dünya ve Varāha arasında geçen konuşmaları aktarır. Çalışmamızın konusu olan Varāha'nın Dünya'yı sulardan yükselterek kurtardığı efsane de bu kısımda yer almaktadır. Sonrasında Pṛthvī (Dünya), Sanatkumāra'ya Varāha tarafından kaldırıldığında neler yaşadığını anlatır (Dalal, 2010: 444). *Purāṇa*'nın bu kısmında, ilkinde nazaran daha çok Kṛṣṇa inançlarının ibadet yöntemleri ve önemli bir ibadet yerleri olan Mathurā Māhātmya da dahil hac yerleri anlatılmaktadır. Birinci kısımda birçok yerde geçen Nārāyaṇa yerine daha çok Vishṇu ismi tercih edilir. Bu sebepten ikinci kısım Vishṇu tapınırları arasında önemli bir yere sahiptir.

193-212 bölümleri arasında yer alan üçüncü kısımda ise Kral Canamecaya ve ermiş Vaiṣampāyana'nın konuşmaları yer almaktadır. Vaiṣampāyana, krala ermişin oğlu Naçiketasa'nın hikâyesini anlatır. Sonrasında Naçiketasa da babası ve diğer ermişlere Ölüm Tanrısı Yama'nın diyarına yolculuğunu ve yaşadıklarını aktarır. Üçüncü kısım, ilk ve ikinci kısım ile bağlantılı olmayan ayrı bir yapıya sahiptir. Muhtemelen bu bölümler, sonrasında Canamecaya'nın hikâyesinin anlatıcısı olduğu bir başka kaynaktan alınarak eklenmiştir (Hazra, 1940: 100).

Son olarak Hazra'nın ayırımına göre dördüncü bölümde (213. bölümden mevcut *Purāṇa*'nın sonuna kadar olan bölümleri) diğer kısımların aksine temel tanrı olarak Şiva'yı kabul eden Şaivism inancına ait öğreti ve anlatıların yer aldığı görülmektedir. Sūta anlatıcı rolünü korurken; Sanatkumāra ve Brahmā arasında geçen diyalogu aktarır. Ayırmanın Kshatriya kastına ait krallarından, Brahmānizm inancından, Liṅga tapınmasından bahsedilmektedir (*The Varāha Purāṇa*, 1960, böl. 215: 42-46). Ek olarak yukarıda da söz edildiği gibi kendisinden sonra gelecek olan *Uttarabhāga*'nın içeriği de yer almaktadır.

Varāha Purāṇa, Hint mitolojisi içerisinde erken dönem Vaishṇavizm inancını etkileyen Pāñçarātra hareketine aittir. Temel tanrıları olarak Nārāyaṇa ve Vishṇu'nun çeşitli bedenlenmelerini görmektedirler. Dinî hareketin inancına göre sonunda evrende bulunan her şey Nārāyaṇa'nın kendisidir (Jones and Ryan 2006: 321-322). Eserleri genel olarak Vishṇu tapınırlarının ibadet yöntemlerini, önemli kutsal mekânlarını ve çeşitli kahramanlık efsanelerini içermektedir. Aynı şekilde *Varāha Purāṇa*'nın içerisinde de Hazra'nın ayrımlarına bakılarak büyük bir bölümünün Vishṇu inanırlarına ait bir ibadet kılavuzu olduğu görülebilmektedir. Bunun dışında yaban domuzu formunun efsanesine de kısaca değinilmiştir. Ancak eser içerisinde daha çok Nārāyaṇa ve Vishṇu adları kullanılarak onun ilahi vasıflarına övgüler düzülmüştür. Purāṇa, Vishṇu'nun Varāha bedenlenmesi ve en nihayetinde Nārāyaṇa'ya dualarla başlar;

“En yüce olan Nara, Nārāyaṇa ve Tanrıça Sarasvatī önünde önünde eğilen Caya rivayet eder ki. Rahatlıkla Dünya'yı yükselten ve toynaklarının altında Meru (Altın Dağ) dağıtı titreten Varāha'ya (Tanrı Vishṇu'nun bedenlenmesi) tapının. Tanrıların tanrısı Vishṇu, Kṛṣṇa olan; ifrit Kamṣa'nın düşmanı; Mura, Naraka ve Rāvāna (ifritleri, farklı bedenlenmeleriyle) öldüren; büyük ve geniş formuyla tek dişi üzerinde bir parça çamur gibi okyanuslar, koca dağlar ve nehirlerle dolu Dünya'yı yükselten Tanrıların en önde geleni Varāha düşmanlarını yok etsin“ (*The Varāha Purāṇa*, 1960, Part 1, böl. 1: 1).

Vaishṇavizm'in temel tanrısı Nārāyaṇa'nın adıyla başlayan eser Varāha formunun özelliklerini tasvir ederken Vishṇu'nun kendi ismine, diğer bedenlenmelerine ve düşmanlarına değinmekten geri durmaz. Bu doğrultuda aslında yaban domuzunun gücünü Vishṇu'nun tanrısallığından aldığı vurgulanmaktadır.

Aynı şekilde Hazra'nın incelemesine göre Purāṇa'nın ikinci bölümünde yer alan Varāha anlatısı da temel tanrı olarak yine Nārāyaṇa'nın kendisini görmektedir. Dünya anlatı içerisinde sular altında tutsak kaldığında Nārāyaṇa'ya birçok övgüler düzerek ondan yardım ister. Tanrı bu övgülerden hoşnut olarak dünyaya yardım etmeyi kabul eder ve böylece yaban domuzu bedenlenmesinde onu kurtarır;

“Övüldüğünde Tanrı Nārāyaṇa bir hayli memnun oldu. Sonrasında bir süre meditasyon yaptı ve tatlı bir ses tonuyla Dünya'yla konuştu;

Büyük bir saygıyla bana neye ihtiyacın olduğunu söyledin. Senin dileğini yerine getireceğim. Seni dağlarınla, ormanlarında, nehirlerinle, denizlerinle ve yedi adanla birlikte kaldıracam.

Böylece Dünya'yı rahatlatarak Tanrı, tüm heybetiyle büyük yaban domuzu biçimini aldı. Altı bin *yocana* uzunluğunda ve üç bin *yocana* genişliğindedir. Böylece dokuz bin *yocanalık* bir alan kaplamıştır. Dağları, ormanları, adaları ve şehirleriyle birlikte bütün dünyayı sol dişiyle kaldırdı. Bazı dağlar sabit kalırken bazıları yıkılıyordu. Hepsi akşam saatlerinde çeşitli şekiller ve renklerde bulutlara benziyorlardı. Yaban domuzunun beyaz dişine yapışmış Dünya, lotus sapının ucundaki toprak parçası gibi görünüyordu. Bin yıl

boyunca dışın üzerinde durmaya devam etti. Zaman böylece geçti ve efendisi Kardama Pracāpati olan yetmiş birinci Kalpa geldi. O, Vishṇu ve Dünya'nın karşılıklı ilgisinin en yüksek olduğu Varāha Kalpa'ydı. Dünya ebedî olanı övdü ve O'nun içerisinde kalıcı bir çare aradı" (Varāha Purāṇa, Part 1, böl. 114: 260-261).

Bütün bunlar Purāṇa'nın temelinde Nārāyaṇa'nın ilahliliğini ve gücünü övmek üzere yazılmış bir eser olduğunu göstermektedir. Pāñcharātra hareketine ait bir eser olan *Varāha Purāṇa*, görüldüğü gibi adını aldığı yaban domuzu bedenlenmesinin efsanesini aktarırken bir yandan da erken dönem Vaishṇavizm inancının temel tanrısı olan Nārāyaṇa'yı övmektedir. Bu sebepten Hindu inancında özellikle Vishṇu inanırlarının önemli eserlerinden biri olma özelliğine sahiptir.

Sonuç

Çalışma kapsamında aktarıldığı gibi Varāha (yaban domuzu) mitinin Hint mitolojisi içerisindeki yerine ve önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Ancak yaban domuzu mitinin, yaşadığı geniş coğrafya sebebiyle Hint-Avrupa toplumlarına ait kültürlerin neredeyse tamamında önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yazı içerisinde değinildiği gibi yaban domuzu tasvirlerinin ilk örnekleri; Hint-Avrupa toplumlarının göç yolları üzerinde bulunan Göbekli Tepe'deki tapınak kabartmalarında yer almaktadır. Bu doğrultuda bir av hayvanı olarak kökeni oldukça eskiye dayanan yaban domuzunun, göçebe toplulukların kültürlerini Hint-Avrupa toplumlarına aktarılmaları sonucu geniş bir coğrafyaya yayıldığı yorumu yapılabilir.

Yaban domuzu, Hint alt kıtası içerisinde Mezolitik çağa ait kabartılarda bir besin kaynağı olarak görülürken, mitine ait ilk örnekler, Āri baskınları sonucu gelişen Hint mitolojik kronolojisi içerisinde Vedik dönemde görülmüştür. Hint edebiyat kültürünün sürekliliği sayesinde Vedalarda da bulunan yaban domuzu anlatıları dönemin sonuna doğru oluşturulduğu düşünülen Brāhmaṇalar içerisinde de yer bulmuştur. Epik döneme geldiğinde ise önem kazanan kahramanlık figürü, Varāha kültüne ait bilinen yaygın anlatıların oluşturulmasına sebep olmuştur. Çalışma içerisinde yer verilen, özellikle Hint kültürüne ait en önemli eserlerden olan iki büyük Hint destanı *Rāmāyaṇa* ve *Mahābhārata*'da yer alan Varāha anlatıları bu durumun en önemli örnekleridir. Bunun yanı sıra aynı döneme ait Purāṇa külliyatı eserlerinde de Varāha anlatıları bulunmaktadır. Son olarak *Varāha Purāṇa*, ismini Varāha kültürünün kendisinden almış bir eser olarak Hint mitolojik kronoloji içerisinde yaban domuzu mitinin gelişiminin son hâlini aktarması bakımından önemlidir. Bütün bu örneklemeler kapsamında makale içerisinde orijinal metinlerden ilgili efsaneler ilk kez dilimize yapılan çevirilerle Varāha kültürünün işlenişi üzerinde durulmuştur. Hint mitolojik kronolojiye ait *Varāha Purāṇa*'da yer alan yaban domuzu figürünün, Hint-Avrupa toplumlarının kültürleri içerisinde yaban domuzu tasvirlerinin tarih boyunca gelişiminin bir ürünü olduğu görülmektedir.

Vishṇu'nun yaban domuzu bedenlenmesiyle adlandırılan *Varāha Purāṇa*, yaban domuzu mitinin Hint kültürü içerisindeki önemini göstermektedir. Öyle ki bu durum epik dönem

boyunca artan Vaishṇavizm inancıyla birlikte, Viṣṇu tapınışının geliştiğinin de bir ispatıdır. Eser içerisinde hâkim olan teklik inancıyla Viṣṇu, temel Tanrı Nārāyaṇa'nın kendisi olarak gösterilir. Bu noktada makale kapsamında çevirisi yapılan efsaneden görüldüğü üzere; Varāha bedenlenmesindeyken dünyayı kurtarmış bile olsa o hâlâ daha yüce bir varlığın yalnızca bir yansımasıdır.

Kısaltması Pāñçarātra hareketi ve sonrasında gelen Vaishṇavizm inancıyla birlikte yaban domuzu formu artık somut bir güç sembolü görevini üstlenirken varlığını temelde daha yüce bir güç olan ilahi bir varlıktan almaktadır. Bu teklik anlayışı bakıldığında Hint-Avrupa halklarının inançları içerisinde Hint mitolojisini diğer inanışlardan ayıran bir özellik olarak yorumlanabilir. Diğer mitolojilerde yaban domuzu miti daima somut varlığıyla gücün sembolü olurken, Hint mitolojisi içerisinde bu figür tanrısal bir gücün somutlaştırılmış formu olarak görünmektedir.

Notlar

- ¹ *Varāha Purāṇa*. Viṣṇu'nun Tanrıça Pṛthivī'ye (Dünya) büyük yaban domuzunun ihtişamını anlattığı ve Mānava Kalpa'yla bağlantılı aktarılan purāṇa, *Varāha Purāṇa* olarak isimlendirilir ve 24.000 kıta içerir.
- ² Başlangıçta sular ve okyanuslar vardı. İçinde Pracāpati rüzgâr formuna aldı. Onu gördü ve bir yaban domuzu formuna girerek onu tuttu. Viṣvakarmā oldu ve onu kuruttu. O genişleyerek dünya oldu. Bu sebeple dünyaya Pṛthivī (Geniş Olan) dendi. Pracāpati dünya içerisinde yaratmaya başladı. Vasu, Rudra ve Aditya vb. tanrıları yarattı.
- ³ Tanrı'nın varlığını reddederek Vedik öğretileri yok sayan felsefi görüşlerin tamamı için kullanılan bir terimdir.
- ⁴ Antik Hindistan'da kullanılan bir ölçü birimidir. Bir yocana ortalama 12-15 km arasındadır.

Kaynakça

- Chaitanya, K. (1977). *A new history of Sanskrit literature*. Delhi: Munshiram Manoharlal.
- Brockington, J. L. (1998). *The Sanskrit epics*. Leiden: Brill.
- Dalal, R. (2010). *Hinduism: An alphabetical guide*. Delhi: Penguin.
- Davidson, H. E. (1998). *Roles of northern goddess*. London: Routledge.
- Dowson, J. (1903). *Classical dictionary of Hindu mythology and religion, geography, history and literature*. Londra: Kegan Paul Trench Trbüner.
- Erdemir, C. (2014). *Bhāgavata purāṇa'da yaratılış*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Fuller, D. Q. (2002). Fifty years of archaeobotanical studies in India: Laying a solid foundation. *Indian Archaeology in Retrospect, Indian Council for Historical Research*, 3(1), 247-364.
- Gonda, J. (1969). The Hindu trinity. *Anthropos*, 63(1), 210-239.
- Hazra, R. C. (1940). *Studies in the purāṇic records on hindu rites and customs*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Hazra, R. C. (1937). The Varāha Purāṇa. *Annals of the Bhandarkar Oriental Research Institute* 18(4), 321-337.
- Jones, C. & Ryan, J. D. (2006). *Encyclopedia of Hinduism*. New York: Facts on File.
- Kaya, K. (2003). *Hint mitolojisi sözlüğü*. Ankara: İmge.

- Keith, A. B. (1920). *A history of Sanskrit literature*. Londra: Oxford University.
- Macculloch, J. A. (1911). *The religion of the ancient Celts*. Edinburgh: T.&T. Clark.
- Macdonell, A. A. (1897). *Vedic mythology*. Strassburg: Verlag Von Karl J. Trübner.
- Mani, V. (1996). *Purāṇic encyclopedia: A comprehensive work with special reference to the epic and purāṇic literature*. Delhi: Motilal Banarsidass.
- Mallory, J. P.; Adams, D. Q. (1997). *Indo-european culture*. London: Fitzroy Dearborn. *Matsya Mahāpurāṇa Vol 1*. (2007). Delhi: Parimal.
- Monier-Williams, Sir M. (2008). *Sanskrit English dictionary*. Delhi: Munshiram Manoharlal.
- Rocher, L. (1986). *The purāṇas*. Wiesbaden: Otto Harrassowitz.
- Scham, S. (2008). The world's first temple. *Archaeology, Archaeological Institute of America*, 61(6), 77-79.
- Schug, G. R.; Walimbe, S. R. (2016). *A companion to south Asia in the past*. Chichester: John Willey & Sons.
- Sturluson, S. (1995). *Prose Edda*. A. Faulkes (Çev.) London: Everyman.
- Taittiriya Samhita Part 2*. (1914). Cambridge: The Harvard University.
- The Bhāgavata Purāṇa Part 1*. (1950). Delhi: Motilal Banarsidass.
- The Nārada Purāṇa Part IV*. (1982). Delhi: Motilal Banarsidass.
- The Varāha Purāṇa Part 1*. (1960). Delhi: Motilal Banarsidass.
- The Varāha Purāṇa Part 2*. (1960). Delhi: Motilal Banarsidass.
- The Viṣṇu Purāṇa*. (1840). (H. H. Wilson, Çev.) London: Publication by John Murray.
- Valmīki. (2002). *Rāmāyaṇa*. (K. Kaya, Çev.) Ankara: İmge.
- Valmīki. (1891). *The Rāmāyaṇa*. (N. Dutt, Çev.) Calcutta: Chandra Chackravarti.
- Vyāsa. (1883-1896). *The Mahābhārata*. (K. M. Çev.) Ganguli Cambridge: Parentheses.
- Winternitz, M. (1927). *A history of Indian literature, 1*, Calcutta: The University of Calcutta.

Bu eser Creative Commons Atf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).